



# दक्षिणकाली नगरपालिका

## दृष्टिगताली नगरपालिका

### नगर राजपत्र

खण्ड: ०४

संख्या: ३३

मिति: असार ३१ गते, २०७७

#### भाग-१

### दक्षिणकाली नगरपालिका

दक्षिणकाली क्षेत्र विकास समिति सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७७

#### प्रस्तावना:

दक्षिणकाली क्षेत्रमा रहेका मठ-मन्दिर, प्राकृतिक स्रोत, पर्यावरण लगायत धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक एवं पुरातात्त्विक महत्वका सम्पदा संरक्षण, व्यवस्थापन तथा यस क्षेत्रका पूर्वाधार संरचना विकास गर्न तथा संविधानको अनुसूची-१ मा उल्लेखित पुरातत्व र प्राचीन स्मारक सम्बन्धी स्थानीय तहको अधिकार कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २२६ बमोजिम दक्षिणकाली नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ।

## परिच्छेद- १

### प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम “दक्षिणकाली क्षेत्र विकास समिति ऐन, २०७७” रहेको छ ।  
(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-
  - (क) “अध्यक्ष” भन्नाले समितिको अध्यक्ष सम्फनु पर्छ ।
  - (ख) “कोष” भन्नाले दफा ९ बमोजिमको कोष सम्फनु पर्छ ।
  - (ग) “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्फनु पर्छ ।
  - (घ) “दक्षिणकाली मन्दिर” भन्नाले नगरपालिकाको वडा नं. ६ मा अवस्थित दक्षिणकाली मन्दिर सम्फनु पर्छ ।
  - (ङ) “दक्षिणकाली क्षेत्र” भन्नाले नेपाल सरकारले खण्ड ३७ भाग ४, संख्या २० मिति २०४४ साल भाद्र १५ गतेको नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचनामा तोकेको अनुसूची - १ बमोजिमको चार किल्लाभित्रको क्षेत्र सम्फनु पर्दछ र सो शब्दले नगरपालिकाको वडा नं. ६, ७ र ८ स्थित दक्षिणकाली मन्दिर र सोको आसपासको वनक्षेत्र समेत पर्ने गरी नगरपालिकाले अनुसुचिमा बमोजिम निर्धारण गरिदिएको क्षेत्रलाई समेत जनाउँछ ।
  - (च) “नगरपालिका” भन्नाले काठमाण्डौ जिल्ला स्थित दक्षिणकाली नगरपालिका सम्फनु पर्छ ।
  - (छ) “नगर कार्यपालिका” दक्षिणकाली नगर कार्यपालिका सम्फनु पर्छ ।
  - (ज) “समिति” भन्नाले दफा ४ बमोजिम गठन भएको दक्षिणकाली क्षेत्र विकास समिति सम्फनु पर्छ ।
  - (झ) “सदस्य” भन्नाले समितिको अध्यक्ष र सदस्य सम्फनु पर्छ र सो शब्दले सदस्य-सचिवलाई समेत जनाउँछ ।
  - (ञ) “संरक्षक” भन्नाले दफा ३ बमोजिमको संरक्षक सम्फनु पर्दछ ।

## परिच्छेद-२

### संरक्षक तथा समिति सम्बन्धी व्यवस्था

३. संरक्षकः (१) नगर कार्यपालिकाको प्रमुख समितिको संरक्षक हुनेछ ।  
(२) दक्षिणकाली क्षेत्रको संरक्षण, सम्बद्धन तथा विकास सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था मिलाउने अन्तिम दायित्व संरक्षकको हुनेछ ।
४. समितिको गठनः (१) दक्षिणकाली क्षेत्रमा रहेका मठ-मन्दिर, प्राकृतिक स्रोत, पर्यावरण लगायत धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक एवं पुरातात्त्विक सम्पदाको संरक्षण, व्यस्थापन तथा यस क्षेत्रमा पूर्वाधार संरचनाको विकास गर्न एक दक्षिणकाली क्षेत्र विकास समितिको गठन हुनेछ ।  
(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिमा देहायका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू रहनेछन्:-  
(क) दक्षिणकाली मन्दिर रहेको वडाको वडा अध्यक्ष - अध्यक्ष  
(ख) दक्षिणकाली क्षेत्र भित्र रहेका बाँकी वडाका  
दुई जना वडाध्यक्ष - सदस्य  
(ग) दक्षिणकाली मन्दिरका पुजारी - सदस्य  
(घ) समितिको अध्यक्षले मनोनयन गरेका  
दक्षिणकाली क्षेत्र भित्रका निर्वाचित जनप्रतिनिधि मध्ये कम्तीमा एकजना महिला सहित तीन जना व्यक्ति - सदस्य  
(ङ) नगर कार्यपालिकाबाट मनोनीत कम्तीमा एक जना महिला सहित तीन जना जनप्रतिनिधि - सदस्य  
(च) ईलाका प्रहरी कार्यालय प्रमुख/प्रतिनिधि - सदस्य  
(छ) नगरपालिका भित्र रहेका समाजसेवी, बुद्धिजीवी, स्थानिय व्यवसायी तथा प्रतिष्ठित व्यक्तिहरु मध्येबाट नगर प्रमुखले मनोनीत गरेका तिन जना - सदस्य

(ज) नगरपालिकाले तोकेको कर्मचारी

- सदस्य-सचिव

- (३) उपदफा (२) को खण्ड (छ) बमोजिम मनोनीत सदस्यको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ र निजहरु पुनःमनोनीत हुन सक्नेछन् ।
- (४) उपदफा (२) को खण्ड (घ), (ड) र (छ) बमोजिमका मनोनीत सदस्यले समितिको हित विपरीत कार्य गरेको पाइएमा निजलाई मनोनीत गर्ने व्यक्ति वा निकायले जुनसुकै बखत सदस्य पदबाट हटाउन सक्नेछ । त्यसरी हटाउनु अघि निजलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मनासिव मौका दिनु पर्नेछ ।
- (५) सदस्य तथा उपदफा (४) बमोजिमका आमन्त्रित व्यक्तिले समितिको बैठकमा भाग लिए बापत नगर कार्यपालिकाले तोकिदिए बमोजिमको बैठक भत्ता तथा सुविधा पाउनेछन् ।
- (६) उपदफा (२) बमोजिमको समितिमा रहने जनप्रतिनिधिहरुको पदावधि समाप्त भएमा समितिमा पनि स्वतः पदावधि समाप्त हुनेछ ।

५. **समितिको बैठक:** (१) समितिको बैठक महिनाको कम्तीमा एक पटक बस्नेछ ।
- (२) समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ र बैठक बस्ने सूचना बैठक बस्नु भन्दा कम्तीमा तीन दिन अगावै सबै सदस्यलाई दिनु पर्नेछ ।
- (३) समितिको कुल सदस्य संख्याको एकाउन्न प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुरेको मानिनेछ ।
- (४) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा समितिका सदस्यहरूले आफू मध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।
- (५) समितिले आवश्यकता अनुसार संरक्षक, कुनै व्यक्ति वा विषय विज्ञलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- तर आमन्त्रित सदस्यलाई निर्णयमा मत दिने अधिकार हुने छैन ।

- (६) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।
- (७) समितिको निर्णय सदस्य-सचिवले प्रमाणित गर्नेछ ।
- (८) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
६. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-
- (क) दक्षिणकाली क्षेत्रको विकास सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम बनाउने र नगर सभाबाट स्वीकृत गराउने,
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (ग) दक्षिणकाली क्षेत्रको सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक तथा साँस्कृतिक पक्षको विकासको निमित्त त्यस क्षेत्रभित्रका प्राचीन, ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, पुरातात्त्विक महत्वका स्थल तथा वस्तुहरूको अन्वेषण तथा अनुसन्धान गर्ने, गराउने,
- (घ) दक्षिणकाली क्षेत्र भित्र पर्यटनको लागि उपयुक्त हुने स्थानहरूमा पर्यटन विकासको लागि आवश्यक संरचना निर्माण गर्ने,
- (ङ) दक्षिणकाली क्षेत्र भित्र कुनै स्थान विशेषको महत्व, गरिमा, मान्यता र सम्वेदनशीलतालाई ध्यानमा राखीत्यस्ता स्थानहरूमा गर्न नहुने कार्यहरू तोकी निषेध र नियन्त्रण गर्ने,
- (च) दक्षिणकाली क्षेत्र भित्र प्राकृतिक सम्पदाहरूको संरक्षण गर्ने तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्ने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- (छ) दक्षिणकाली क्षेत्र भित्रका पूर्वाधारहरू (पुल, ढल, बिजुली, टेलिफोन, सडक जस्ता) तथा सार्वजनिक उपयोगका साधनहरू सुव्यवस्थित गर्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (ज) दक्षिणकाली क्षेत्रभित्र फोहरमैला हुन नदिने गरी स्वच्छता कायम गर्ने र सो क्षेत्र भित्रका नेपाल सरकारका कार्यालय, नगरपालिका र गैर सरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,

- (भ) दक्षिणकाली क्षेत्रको महत्व दर्शाउन राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा सभा, सम्मेलन, गोष्ठी वा प्रदर्शनीको आयोजना गर्ने,
- (ज) दक्षिणकाली क्षेत्र भित्रका मठ मन्दिर, देवल, सत्तल लगायतका प्राचीन, ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, पुरातात्त्विक महत्वका स्थल तथा वस्तुहरूको मर्मत सम्भार गर्ने,
- (ट) दक्षिणकाली क्षेत्र भित्र सरकारी, गैर सरकारी, निजी क्षेत्रबाट सञ्चालन हुने विकास निर्माण कार्यहरू सञ्चालन गर्न विभिन्न निकायहरू बीच समन्वय कायम गर्ने,
- (ठ) दक्षिणकाली क्षेत्र भित्रका पुरातात्त्विक महत्वको स्थानलाई संरक्षित स्थान घोषणा गर्ने,
- (ड) दक्षिणकाली क्षेत्रको विकास सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नको लागि विदेशी सरकार, राष्ट्रिय वा अन्तराष्ट्रिय संघ संस्था, निकाय वा व्यक्तिसँग सम्पर्क र समन्वय गर्ने,
- (ट) संरक्षकले दिएको निर्देशन पालना गर्ने,
- (ण) यस ऐन बमोजिम समितिको उद्देश्य पूर्तिको लागि गर्नु पर्ने अन्य कार्य गर्ने ।

### परिच्छेद-३

#### अनुगमन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

७. अनुगमन समितिको गठन: (१) दक्षिणकाली क्षेत्रको विकास सम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको सम्बन्धमा अनुगमन गर्न देहाय बमोजिमको एक नगरस्तरीय अनुगमन समिति रहनेछ:-

- |  |              |
|--|--------------|
| (क) नगरपालिकाको उपप्रमुख   | - संयोजक     |
| (ख) नगर कार्यपालिकाबाट मनोनीत दलित तथा अल्पसंख्यक मध्येबाट एक जना सहित तीन जना | - सदस्य      |
| (ग) नगरपालिकाले तोकेको एक जना कर्मचारी   | - सदस्य सचिव |

- d. अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः दफा ७ बमोजिम गठित अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-
- (क) नगर सभाबाट पारित समितिको योजना तथा कार्यक्रमको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने,
  - (ख) आयोजनाहरूको गुणस्तरीयता कायम गर्ने गराउने,
  - (ग) योजनाको अनुगमन गरी प्रतिवेदन तयार गरी समितिको बैठकमा पेस गर्ने,
  - (घ) योजना अनुगमन गरी काम सम्पन्न भएकोमा सोको फछ्योट गर्न सिफारिस दिने,
  - (ङ) दक्षिणकाली क्षेत्रभित्र विकास निर्माणका कार्यलाई चुस्त दुरुस्त आर्थिक पारदर्शीता र जवाफदेही ढंगबाट सञ्चालन गर्न आवश्यक समन्वय गर्ने,
  - (च) वार्षिक अनुगमन प्रतिवेदन तयार गरी नगर सभामा प्रस्तुत गर्ने ।

### परिच्छेद-४

#### समितिको कोष

९. समितिको कोषः (१) समितिको एउटा छुटै कोष हुनेछ र कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन् :-
- (क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,
  - (ख) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले चन्दावा सहायता स्वरूप प्रदान गरेको रकम,
  - (ग) समितिले उपलब्ध गराएको कुनै सेवा बापत प्राप्त हुने रकम,
  - (घ) सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समिति वा नगरपालिकाबाट प्राप्त अनुदान रकम,
  - (ङ) अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था, विदेशी सरकार वा व्यक्तिबाट प्राप्त रकम,
  - (च) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

- (२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम सेवा बापत समितिले लिन वा उठाउन पाउने शुल्क वा दस्तुर नगरपालिकाको आर्थिक ऐनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
- (३) उपदफा (१) को खण्ड (ड) अन्तर्गतको रकम प्राप्त गर्नु अघि समितिले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
- (४) कोषमा रहने रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृत प्राप्त कुनै पनि बैंकमा खाता खोली जम्मा गर्नु पर्नेछ ।
- (५) समितिको नामबाट गरिने सबै खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।
- (६) कोषबाट समितिको नगरपालिकाले निर्णय गरी अनुदान स्वरूप आवश्यक रकम समितिलाई उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।
१०. **लेखा र लेखा परीक्षणः** (१) समितिको आय-व्ययको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम राख्नु पर्नेछ ।
- (२) समितिको खाता सदस्य-सचिव र समितिले तोकेको कर्मचारीको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुनेछ ।
- (३) समितिको आय-व्ययको आन्तरिक लेखा परिक्षण नगरपालिकाबाट र अन्तिम लेखापरीक्षण महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट हुनेछ ।

#### परिच्छेद-५

#### उपसमिति वा कार्य टोली र कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था

११. **उपसमिति वा कार्यटोली गठन गर्न सक्ने:** (१) समितिले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम विशेष कार्यका लागी उपसमिति वा कार्यटोली गठन गर्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको उपसमिति वा कार्यटोलीको काम, कर्तव्य, अधिकार, सुविधा तथा कार्यविधि समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

१२. कर्मचारी नियुक्त गर्न सक्ने: (१) समितिको दैनिक कार्य सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने कर्मचारी समितिको सिफारिसमा नगरपालिकाले करारमा नियुक्त गर्नेछ ।  
 (२) उपदफा (१) बमोजिम नियुक्त कर्मचारीहरूको पारिश्रमिक, सेवाको शर्त तथा सुविधा करार सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

### परिच्छेद-६ विविध

१३. विशेष प्रबन्ध गर्न सक्ने: दक्षिणकाली क्षेत्रभित्र रहेका मठ-मन्दिरको मर्मत सम्भार तथा जीर्णोद्धार लगायत व्यवस्थापनका सम्बन्धमा समितिले आवश्यकता अनुसार गुठी संस्थान, पुरातत्व विभाग र अन्य सरकारी सरकारी कार्यालय वा गैरसरकारी संस्थासँग समन्वय गरी विशेष प्रबन्ध गर्न सक्नेछ ।
१४. परामर्श लिन सक्ने: आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्र पर्ने विषयमा वा यस ऐनको उद्देश्य प्राप्तीका लागि कार्य गर्दा समितिले नेपाल सरकारका निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय गरी परामर्श लिन सक्नेछ ।
१५. निर्देशन दिन सक्ने: यस ऐनको उद्देश्य प्राप्तीको लागि संरक्षकले समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।
१६. अधिकार प्रत्यायोजन: समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार आवश्यकता अनुसार अध्यक्ष, सदस्य, सदस्य-सचिव वा समितिको कुनै अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
१७. समितिको कार्यालय: (१) समितिको कार्यालय दक्षिणकाली मन्दिर क्षेत्र भित्र रहनेछ ।  
 (२) समितिको कार्यालय दक्षिणकाली क्षेत्र विकास समितिको नामले प्रचलित हुनेछ ।
१८. नेपाल सरकारसँग सम्पर्क: समितिले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय मार्फत राख्नु पर्नेछ ।

१९. नियम बनाउने अधिकारः समितिले यस ऐनको उद्देश्य पूर्तिका लागि आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।
२०. बचाउः (१) यो ऐन लागू हुनुभन्दा अघि दक्षिणकाली क्षेत्र प्रबन्ध समितिबाट भए गरेका काम कारबाहीहरु यसै ऐन बमोजिमको समितिबाट भए गरेको मानिनेछ ।
- (२) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि दक्षिणकाली क्षेत्र प्रबन्ध समितिको नाममा रहेको सम्पत्ति, दायित्व एवं जिम्मेवारी यो ऐन प्रारम्भ भएपछि स्वतः दक्षिणकाली नगरपालिकामा हस्तान्तरण भएको मानिनेछ ।

**अनुसूची**  
**दक्षिणकाली क्षेत्र**

१. दक्षिणकालीको मन्दिर, परिसर, आसपासको वन क्षेत्र समेत
२. वडा नं. ६ को Area (सम्भव भए सम्म ४ किल्ला खुलाएको र क्षेत्रफल एकीन भएको)
३. वडा नं. ७ को Area (सम्भव भए सम्म ४ किल्ला खुलाएको र क्षेत्रफल एकीन भएको)
४. वडा नं. ८ को Area (सम्भव भए सम्म ४ किल्ला खुलाएको र क्षेत्रफल एकीन भएको)

प्रमाणीकरण: २०७७ साउन १ गते

आज्ञाले

मूल्य रु. ३०/-

तुलसी बहादुर श्रेष्ठ

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत